

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Paardenmarkt 1

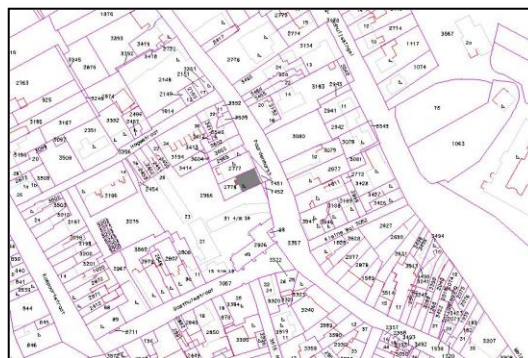
Monumentnummer : GM114

Straat : Paardenmarkt
Huisnummer : 1
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 AL

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 2778

Naam object : ---
Bouwjaar : XIXd
Bouwstijl : Eclecticisme
Architect : Niet bekend
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis en praktijkruimte

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 25-08-2014
Datum aanwijzing : 13-01-2015

Situering

Pand gelegen aan de Paardenmarkt binnen de historische binnenstad van Doesburg dichtbij het kruispunt met de Gasthuisstraat en de Bergstraat. Links van het pand ligt het Gasthuiscomplex, waarvan het met een gemetselde tuinmuur is afgescheiden. De Paardenmarkt ligt in het verlengde van de Nieuwstraat die zich ter plaatse verbreedt tot een marktstraat. Het pand staat in de rooilijn aan de straat met een ondiepe stoep voor de breedte van de gevel. Paardenmarkt 1 is de linker helft van de dubbele woning.

Hoofdpzet

Fors, tweelaags gebouw onder een schilddak met een rechthoekige plattegrond. Tegen de achterzijde van nummer drie staat een enkellaags uitbouw onder plat dak. Het pand is deels onderkelderd.

Historie

De locatie is gelegen binnen het dertiende-eeuwse deel van de binnenstad. Nadat in de eerste helft van de veertiende eeuw een oostelijk deel van de stad moest worden opgegeven moest een nieuwe stadsmuur worden gebouwd ter plaatse van de Nahuyssingel. Toen werd vermoedelijk in het verlengde van de Paardenmarkt de Nieuwstraat aangelegd. Het pand is gebouwd op een perceel waarop in 1832 een terugliggend pand met forse, vierkante plattegrond stond, aangeduid als Caserne. Over dit gebouw zijn verder geen gegevens bekend.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het dubbele woonhuis is in 1868 gebouwd. In de jaren dertig van de twintigste eeuw zijn in het voorste dakvlak twee dakkapellen aan gebracht. In 1957 is nummer drie verbouwd door het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, die in de rechterhelft van het huis een zaal met bühne realiseerde. In de uitbouw aan de achterzijde waren het podium en de twee kleedkamers ondergebracht. In de late jaren '70 van de twintigste eeuw zijn in de zaal met schotten en gordijnen praktijkruimten voor fysiotherapie ondergebracht. In dezelfde periode is in nummer 1 de keuken verbouwd. De voorgevel is in het verleden gezandstraald en opnieuw gevoegd. Mogelijk zijn toen de twee gietijzeren balkonhekwerken vervangen.

Exterieur

Het hoofdgebouw heeft een acht traveeën brede, van baksteen gemetselde voorgevel, twee bouwlagen hoog op een plint van grijs geschilderde zandsteen. Voor de gevel ligt een ondiepe stoep met hardstenen opsluitbanden. De gevel is in kruisverband gemetseld en na het zandstralen van de gevel platvol gevoegd. De gevel is in twee gelijke helften gedeeld door een centrale travee met twee halfronde verdiepte rondboog nissen boven elkaar. De vensters zijn uitgevoerd als schuifvenster met wisseldorpel en een middenroede in de onderramen (zogenaamde T-vensters). De vensters hebben alle zwaar uitgevoerde houten lekdorpels en licht getoogde bovendorpels en worden ontlast met anderhalf steens strekse bogen. Onder de buitenste twee vensters zijn in de plintzone kelderlichten aanwezig. In de derde en zesde vensterassen zijn de entrees naar de woningen opgenomen. De voordeur van nummer 1 is een paneeldeur met twee smalle ramen en gietijzeren roosters aan de voorzijde. Boven de deur een geprofileerd kalf en een enkelruits bovenlicht. De entrees zijn geaccentueerd met zwaar geprofileerde architraaflijsten die als kader zijn toegepast. De entree van nummer 3 is in 1957 aangepast en kreeg een lagere deur en hoger bovenlicht, alsmede een anders gedetailleerde omlijsting met holle dagkanten. Beide toegangen hebben ter hoogte van de eerste verdieping een balkon op gedecoreerde consoles met voluten, band- en rolwerk en acanthusbladeren. De beide identieke hekwerken zijn uitgevoerd in staal met gelaste verbindingen met stalen staven afgewisseld met S-vormige balusters. Balkondeuren die zijn gedetailleerd als de schuifvensters geven toegang tot de balkons. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een op de hoeken gekropt, houten hoofdgestel, dat is uitgevoerd met een architraaf, een vlak fries en een geprofileerde houten kroonlijst.

De dakvlakken zijn belegd met grijs gesmoorde oude Hollandse dakpannen, de hoekkepers met lood bekleed. In het voorste dakschild zijn twee vlakgedekte, drievaks dakkapellen opgenomen en één klein gietijzeren dakraam.

De beide zijgevels zijn blind en gepleisterd en aan de bovenzijde afgesloten met gietijzeren goten op houten klossen. In beide gevels zijn twee schoorsteenkanalen uitgemetseld, boven de goten uitmondend in gemetselde schoorstenen, die elk met stalen of gesmede schoorsteenstangen aan de kapconstructie zijn verankerd. De twee rechter schoorstenen zijn gepleisterd.

De in eerste opzet symmetrische achtergevel is geheel gepleisterd en heeft in het midden twee ondiepe tweelaags uitbouwen. De vensters zijn van het zelfde type als in de voorgevel met op de begane grond van nummer 1 twee maal twee openslaande deuren. De achtergevel van nummer 3 is in 1957 met een éénlaags uitbouw uitgebreid. De gevel wordt afgesloten met een houten bakgoot op ongedecoreerde klossen. In het dakvlak van nummer 1 zijn twee vlakgedekte, drievaks dakkapellen geplaatst. Midden in het dakvlak staat een gepleisterde schoorsteen. Een met kalkmortel en handvorm bakstenen gemetselde tuinmuur fungeert als erfscheiding met het gasthuisterrein.

Interieur Paardenmarkt 1

Kelder

Een gemetselde, bakstenen trap geeft vanuit de keuken toegang tot de kelder. Dit is een tongewelfde ruimte aan de straatzijde met de kruin van het gewelf haaks op de rooilijn. De kelder heeft een flauw, segmentvormig gewelf.

Begane grond

De begane grond bestaat uit een gang tussen voor- en achtergevel waarlangs alle vertrekken zijn gesitueerd en halverwege rechts het trappenhuis. Onder de trap is de toegang naar de kelder. Paneeldeuren met architraaflijsten geven toegang tot de verschillende kamers.

Links zijn twee kamers en-suite, van elkaar gescheiden door zwaar uitgevoerde schuifdeuren met bossingpanelen. Beide vertrekken zijn voorzien van stucplafonds met perklijsten, een centraal ornament met fleurale motieven, alsmede hoekornamenten. Het plafond in de voorkamer is tweekleurig geschilderd. De beide schouwen zijn in de twintigste eeuw vervangen, de achterste in historiserende vormen met travertijn en een eiken bovenstuk.

Rechtsvoor is een ruimte die met een kleine corridor onder de trap in verbinding staat met de keuken aan de achterzijde. De kamer krijgt daglicht middels een schuifvenster dat is voorzien van binnenluiken. Het plafond is in het verleden vervangen door een vlak plafond.

De keuken rechtsachter is rond 1980 volledig nieuw ingericht en wordt hier verder niet beschreven.

Eerste verdieping:

Via een bordestrap met forse, gedraaide trappaal en een balustrade met houten, gedraaide balusters wordt de eerste verdieping bereikt. Deze is echter niet bezocht.

Zolder

Deze is niet bezocht.

Bouwdossiers

1868 bouw dubbel woonhuis
14-11-1957 verbouwen Paardenmarkt 3 voor N.V.V.

Literatuur

- Haans, F.A.C., H. J. van Capelleveen, *Beschrijving dubbel woonhuis Paardenmarkt 1/3 Doesburg*, 16-5-1990 (adviesnr. 102)

Waardering

Paardenmarkt 1 is in 1868 gebouwd als linker helft van een dubbel woonhuis voor de hogere burgerij. Het gebouw is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het huis met stoep en tuinmuur is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een representatief dubbel woonhuis uit de tweede helft van de negentiende eeuw dat in de hoofdvorm en diverse architectonische details goed bewaard is gebleven.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de prominente ligging aan de Paardenmarkt.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een dubbel woonhuis uit de tweede helft van de negentiende eeuw voor de hogere burgerij, in het bijzonder officieren van de Mauritskazerne.